

ELŐZETES RÉGÉSZETI DOKUMENTÁCIÓ
ELŐKÉSZÍTŐ MUNKARÉSZ
Adatgyűjtés, Terepbejárás alapján
(ERD-I.)

**NAGYTÁLYA, HRSZ.: 042/4, ÚJ RAKTÁRCSARNOK ÉS LOGISZTIKAI
KÖZPONT LÉTESÍTÉSE**

A

**QHB PROJEKT ÉPÍTÉSZETI ÉS GAZDASÁGI TANÁCSADÓ KERESKEDELMI ÉS
SZOLGÁLTATÓ KFT.**

megrendelésére

készítette:

A

2023

1. AZ ELŐZETES RÉGÉSZETI DOKUMENTÁCIÓ TÁRGYA, ELKÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA, KÉSZÍTŐI

1.1. Az ERD tárgya: *Nagytálya, hrsz.: 042/4, Új raktárcsarnok és logisztikai központ létesítése*

1.2. A tervezett változtatás helyszíne: Nagytálya, 042/4 hrsz. területén

1.3. Az ERD megrendelője: *QHB Projekt Építészeti és Gazdasági Tanácsadó és Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság*

1.4. Az ERD megrendelésének célja: Hatósági, szakhatósági előírás teljesítése, hiánypótlás és építésügyi engedélyezési eljárás

1.5. Készítette: *Magyar Nemzeti Múzeum*

1.6. Az ERD elkészítése során *a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (Kötv.) és a Kormány, a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Kormány rendeletének (Korm. R.) előírásait alkalmaztuk.*

1.7. A Kötv. 23/C. § (5) bekezdésének megfelelően az ERD-t próbafeltárás alkalmazásával kell elkészíteni. Mivel az ERD megrendelésekor a próbafeltárást nem lehetett elvégezni, **az ERD** – a Korm. R. 39. § (1) bekezdése alapján – **több munkafázisban készül.** A Korm. R. 40. § (8) bekezdése szerint, amennyiben az első hatósági eljárás megindításakor a próbafeltárást akadályozó körülmény még nem hárult el, az ERD addig elkészült munkafázisait kell csatolni a kérelemhez. A feltárási projekttervvel záródó ERD, az akadályozó körülmények megszűnése után (vö.: Korm. R. 39. § (2) bekezdés) elvégzett próbafeltárás eredményei alapján készíthető el, a következő munkafázisban.

2. RÉGÉSZETI ÉRTÉKVIZSGÁLAT, LELŐHELY-DIAGNOSZTIKAI VIZSGÁLATOK

2.1. Adattári, szakirodalmi, térképészeti adatgyűjtés

A tervezési helyszín az Észak-magyarországi-középhegységben, a Bükk-vidéken lévő Egri-Bükkalja kistájon fekvő Nagytálya település területén, a 042/4 hrsz-en helyezkedik el. A kistáj enyhén D-DK felé lejtő hegységelőtéri dombság. A Bükkhöz forrt hegylábfelszín megközelítőleg É-D-i futású völgyekkel erősen felszabdalt, völgyközi hátakra tagolt. Jellemző szerkezeti iránya ÉK-DNy-i. A terület meghatározó vízfolyása az Eger.¹

A közhiteles lelőhely-nyilvántartás, a szakirodalmi és térképészeti kutatások során **3** régészeti lelőhelyre utaló adatot gyűjtöttünk a beruházás 200 m-es övezetében.

¹ Magyarország kistájainak katasztere I. Szerk.: Marosi S. – Somogyi S. Budapest, 1990.

2.2. Régészeti terepbejárás

A tervezett létesítmények terepbejárását 2023. október 31-én végeztük el. A tervezett raktárcsarnok és logisztikai központ tervezett helyszínén gazdasági épületek – istállók – álltak, illetve a D-i részen áll még ma is.

Az É-i területről az épületeket már elbontották, kupacokban még megtalálhatóak a maradványaik a helyszínen. Az egykori mélyalmok nyomai is jól kivehetőek a bolygatott felszínen. Feltehetően az épületbontások miatt valamennyi humuszeltávolítás már történt itt, azonban nem tűnt túlzottan jelentősnek. E területtől K-re a 49369 azon. sz. néven egy középkori faluhely ismert, mely a török korban néptelenedett el. Templomát 49899 azon. sz. alatt a tervezési terület Ny-i oldalán, már az Eger patak Ny-i partján jelölik, ez azonban téves, mivel 1967-68-ban történt templomfeltárás látszik a fentrol.hu légifotóin, ami a jelenlegi sziget K-i oldalán volt, mindössze 36 m-rel K-re a tervezési helyszíntől.² Nem ismert, a körülötte elhelyezkedő temetője, valamint a település kiterjedése sem, ezért a fákkal, bokrokkal, gyepvel borított tervezési területet a fedettsége ellenére is kutatni szeretnénk volna. A bolygatottságának mértékét is meg szeretnénk volna állapítani a későbbi kutatások jellegének meghatározása érdekében. A feltárt templom helyét mára teljesen benőtte az erdő és gaz, bár a helyi idős emberek alapján a '70-es években még látszódtak a falai. Cinteremre, vagyis a templom körüli temető körítőárkára utaló jelenségek a területen már nem voltak megfigyelhetőek. Az állattartó telep által bolygatott helyszínen a gyepes fedettség ellenére is találtunk kevés vaskori, valamint több Árpád-kori és késő középkori kerámiatöredéket. A területen ismert a 49900 azon. sz. régészeti lelőhely, mely szintén a középkori faluhelyet jelzi. Mivel ez és a 49369 azon. sz. lelőhelyek között kerültek elő a régészeti leletek, ezért a két lelőhelyet összevontuk 49369 azon. sz. alatt.

Érdemben a tervezési helyszínektől K-re lévő mezőgazdasági művelés alatt álló földeket terveztük vizsgálni, hogy pontosabb képet kaphassunk a közeli 49369 azon. sz. lelőhely kiterjedéséről. A középkori faluként bejegyzett lelőhely ismert kiterjedésében azonban viszonylag magas és sűrű repcevetés állt, így azon kívül, hogy a Google Earth felvételeken is látható „halmocskákat”, „dombokat” – az egykori épületek helyét – a növényzetben távolról is jól megfigyelhettük, ezt a területet terepbejárással nem lehetett kutatni. A parcellát D-ről határoló földúttól D-re azonban boronált földek húzódtak, ezeket be lehetett szisztematikusan járni. Már rögtön a szántóföld elején kerültek elő középkori cseréptöredékek, melyek D felé még sokáig jelentkeztek néhány kora

² Kovács B.: Nagytálya középkori templomának feltárása. *Agria* 10. (1972.) 119-158.

vaskori töredékekkel együtt. A település házainak kertje előtt pedig már őskori, késő bronzkori-kora vaskori és egy szarmata korú kerámiát gyűjtöttünk. A középkori faluhely kiterjedése D-i irányba tehát nagyobb volt az eddig ismertnél.

A vizsgált területet és az azonosított régészeti lelőhelyek ismert kiterjedését az 1-2. sz. térképmellékleteken ábrázoltuk, a térinformatikai állományok a digitális melléklet „Terinformatika” mappájában érhetőek el.

2.3. AZ ÉRTÉKVIZSGÁLAT EREDMÉNYÉNEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A régészeti értékvizsgálat során az alábbi régészeti lelőhelyeket azonosítottuk a vizsgált területek 200 m-es környezetében:

Név:	Nyilvántartási szám:	Információ forrása:	Lelőhely jellege:	Lelőhely kora:	Pozíciója:
Nagytálya – Határtalja	49369	ásatás, terepbejárás, próbafeltárás, fémkeresőzés, régészeti megfigyelés	falu telep	Árpád-kor, késő középkor, kora újkor AVK, késő bronzkor, kora vaskor, szarmata, avar kor	érintett
Nagytálya – Berki-malom	49899	ásatás	templom, temető	középkor (13-16. sz.)	50 m-es pufferzóna- ban

Az azonosított, illetve vizsgált régészeti lelőhelyek ismert kiterjedését az 1-2. sz. térképmellékleteken ábrázoltuk, a térinformatikai állományok a digitális melléklet „Terinformatika” mappájában érhetőek el.

3. KUTATÁSI TERV

3.1. A változtatási szándékok ismertetése

A projekt során Nagytálya 042/1, 2, 3 és 4 hrsz.-ken új raktárcsarnokot és logisztikai központot terveznek létesíteni. Ezeket 3 ütemben tervezik megépíteni az épületeket. Az első ütem – 042/4 hrsz.-en egy különálló 4 hajós csarnokszerkezetű raktár lesz (10 800 m² alapterületű). A II. ütemben szintén egy 4 hajós csarnokszerkezet fog épülni, melynek bővítéseként épül majd a III. ütem 3 hajós csarnokszerkezete. A területről 2022. augusztusában készült talajvizsgálati jelentés. Ez alapján mélyített síkalapozás vagy cölöpalapok fognak készülni mind a 3 ütem esetében, de mindegyik esetében el kell érni a teherbíró talajréteget az alapozási síkkal. A padló sík alatt a

kehelynyak felső síkja -0,5 m-en, az alaptest felső síkja -1,6 m-en (133,2/132,2 mBf), utóbbiak alsó síkja 131,5 mBf-en került felvételre. A dokkolóknál mindez 1,2 m-rel kerül lejjebb. Az I. ütem alatt keresztülfolyó egykori patakmedernél 1 m-rel lejjebb található a teherbíró talajréteg. Itt az alapozási sík 130,5 mBf-n lesz.

3.2. Örökségvédelmi hatáselemzés és az ERD II. fázisában javasolt lelőhely-diagnosztikai vizsgálatok meghatározása

A tervezési terület külterületen, az egykori Berki-malom ingatlanán található az Eger patak és a malomárok között. A telken belül a bekötőút mellett egykor álló épületeket már lebontották, a bontási törmelék néhány depóniában még ott van. A 042 hrsz. D-i részén a mezőgazdasági épület még áll.

A tervezési területen összesen **1** régészeti lelőhelyet (49369 azon. sz.) azonosítottunk, továbbá a lelőhelyhez tartozó egykori, feltárt templom (49899 azon. sz.) is az 50 m-es övezeten belül helyezkedett el. Ennek helye jelenleg egy gazzal benőtt mélyedés.

A régészeti lelőhelyek a Kötv. alapján általános védelem alatt állnak. A Kötv. 19. § (2) szerint a régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el.

A beruházás tervezése során feltétlenül figyelembe kell venni a szükséges régészeti feltárások idő- és költségigényét.

A régészeti értékvizsgálat során, a tervezési területen sehol sem azonosítottunk olyan helyben megtartandó örökségi elemeket, amelyeket a Korm. R. 21. § (3) bekezdés alapján a földmunkával el kell kerülni.

A tartós (gazos terület) és időszakos (sűrű repcevetés) fedettségéből adódóan a terepbejárást nem lehetett mindenhol teljes mértékben elvégezni a területeken, valamint a megfigyelési körülmények sem voltak ideálisak, így még számítani lehet az érintett lelőhely bővülésére. Emellett jelentős kockázati tényezőt jelent, hogy a templom körül elhelyezkedő temető kiterjedése nem ismert, csupán a templombensőben végezték el 1967-68-ban a sírok feltárását.

Ezek miatt a tervezési terület kutatására **próbafeltárás** elvégzése ajánlott a kockázati tényezők azonosítása és csökkentése érdekében. A nevezett vizsgálat adatai alapján lehet majd megállapítani a megelőző feltárás jellegét és mértékét.

Mivel az egyes helyszíneken a beépítési tervek még nem véglegesek, a kivitelezési tervek és a földmunkák ismeretében lehet majd megállapítani a szükséges próbafeltárás mértékét és helyét.

Az előzetes régészeti vizsgálatok eredményei alapján próbafeltárással a földmunkákkal érintett helyszínek 10 %-át javasoljuk kutatni, mert próbafeltárással az ismert régészeti lelőhelyeken kívüli, terepbejárással nem kutatható, de régészeti szempontból kedvező területeket is vizsgáljuk. Jelen projekt esetében a próbafeltárást a kisebb mértékben bolygatott helyszíneken javasolt elvégezni.

A Korm. R. 39. § (2) bekezdése alapján próbafeltárásokra csak az akadályozó körülmények elhárulását követően kerülhet sor, régészeti munkavégzésre alkalmas állapotú területen, amelynek szempontjait a Korm. R. 34. § (3) bekezdése határozza meg. A feltárások megkezdése előtt a beruházónak el kell végeztetni a területen a fakitermelést, bozót- és egyéb növényzet irtását, az építési, bontási, vagy egyéb hulladék eltávolítását, a lőszer- és tűzszerészeti vizsgálatot és mentesítést, illetve az erről szóló minőségbiztosítási jegyzőkönyvet a feltárást végző intézménynek átadnia. Biztosítani kell a feltárandó terület megközelíthetőségét, ki kell jelölnie a közművezetéseket és köteles átadnia ezek leíró és térképes dokumentációját lehetőleg EOVRendszerben készült állomány formájában.

A Korm. R. 36. § (2) bekezdés alapján a gépi és kézi földmunkát a régész irányítása mellett kell végezni, olyan *munkagép* (gumikerekes forgókotró, iszapoló vagy rézsűző kanállal) alkalmazásával, amely alkalmas a régészeti jelenségek jelentkezési szintjén a régészeti tükörfelület kialakítására. A Kötv. 21. § (2) bekezdés szerint a szükséges próbafeltárásokat a régészeti rétegsor aljáig kell elvégezni.

3.3. A javasolt lelőhely-diagnosztikai vizsgálatok költségkalkulációja

Vizsgálat típusa	Nettó egységár	Terület/DB	Kalkulált nettó költség*
<i>Próbafeltárás</i>	2 520 Ft/m ² pozitív eredmény esetén; 1100 Ft/m ² negatív eredmény esetén	nem ismert m ²	nem kalkulálható Ft
<i>Feltárási projektterv összeállítása</i>	50 000 Ft	1 db	nem kalkulálható Ft
Összesen	nem kalkulálható Ft		

*Kötv. 19. § (4) alapján, a Korm. R. 8. mellékletében meghatározott hatósági egységárak szerint

A Kötv. 23/F. § 8a) alapján az ár nem tartalmazza a próbafeltárások elvégzéséhez szükséges gépi földmunka költségét!

A végleges költségbecslést a kivitelezési adatok pontosítása, a beruházás végleges megtervezése után lehet elvégezni, a megbízói adatszolgáltatás alapján.

A Kötv. 23/F. (8) értelmében az Előzetes régészeti dokumentáció készítésének teljes költségei nem haladhatják meg a beruházás teljes bekerülési költségének 0,35%-át, kivéve, ha a Beruházó ennél magasabb összeg megfizetését vállalja.

Az előzetes régészeti dokumentáció készítésének költsége a terepen végzett régészeti szaktevékenység mellett tartalmazza a végleges leletbefogadás, de nem tartalmazza a próbafeltáráshoz szükséges gépi földmunka, továbbá a munka- és balesetvédelmi szabályok betartásához szükséges műszaki feltételek biztosításának költségét.

A Kötv. 23/F. § (4) bekezdés alapján a nagyberuházáshoz kapcsolódó régészeti feltárással összefüggő rendelkezések alkalmazásában – tekintet nélkül a nagyberuházás szakaszolására – a beruházás teljes bekerülési költsége a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 47-51. §-ában meghatározott tételek tervezett összege.

*A beruházó nyilatkozata alapján, jelen projekt esetében a beruházás **bruttó** bekerülési költségének 0,35 százaléka 35 000 000 Ft.*

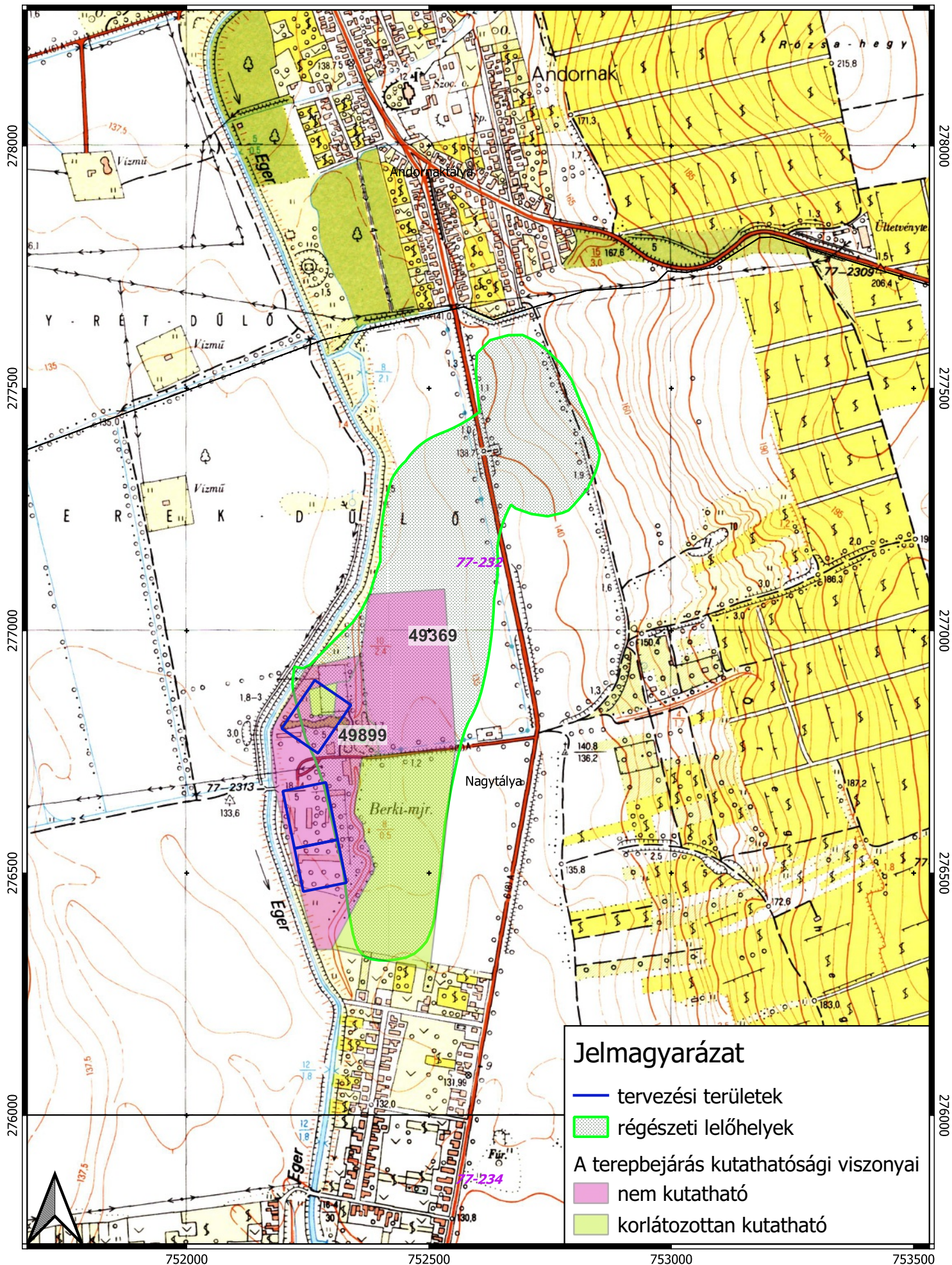
3.4. A javasolt vizsgálatok elvégzésére jogosult intézmény megnevezése

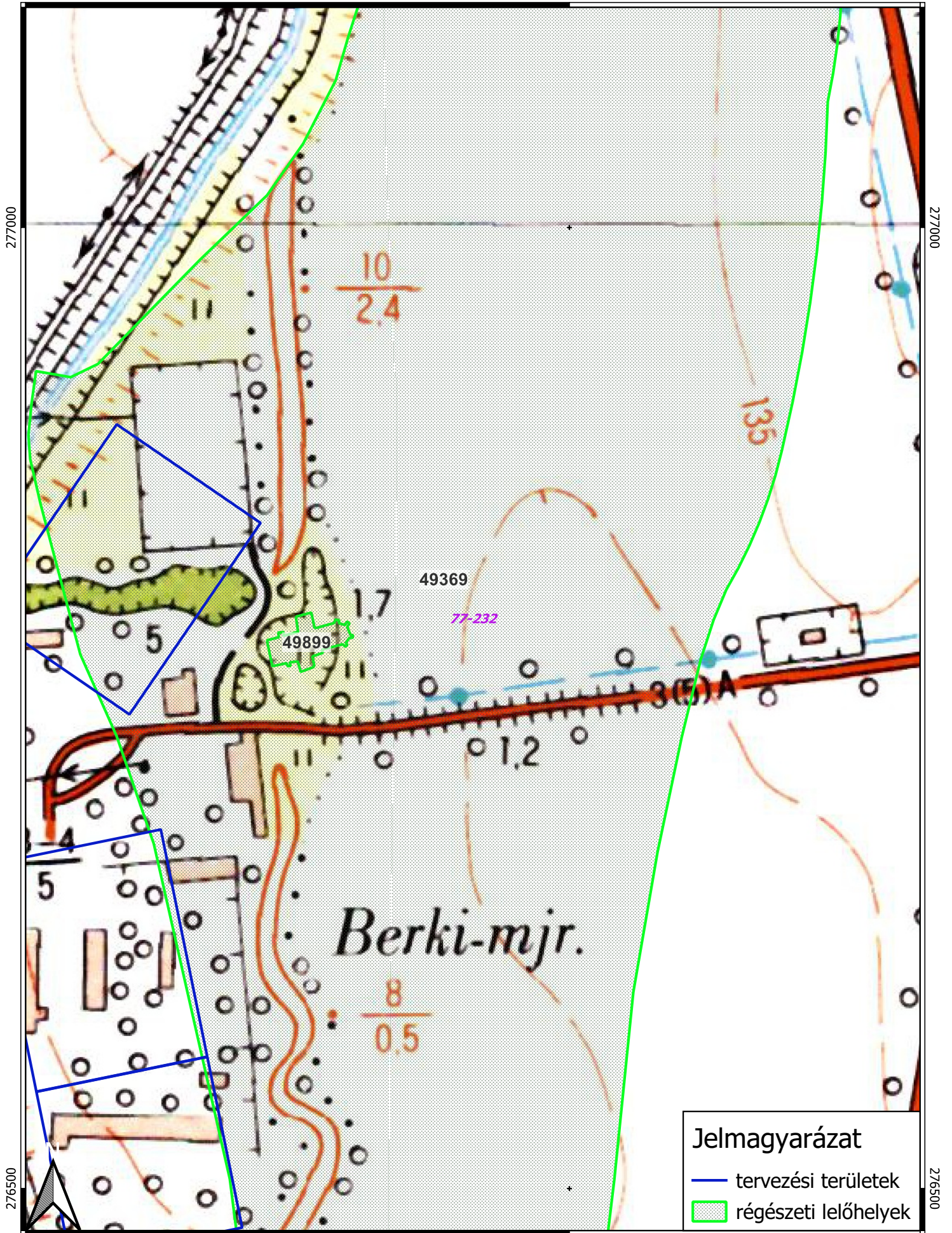
Az Előzetes régészeti dokumentációhoz kapcsolódó próbafeltárások elvégzésére, a Kötv. 23/C. § (3) bekezdés és a Korm. R. 3. § (3) alapján a Magyar Nemzeti Múzeum (regeszetiprojektiroda@hnm.hu) jogosult.

Budapest, 2023. november 30.

Koller Melinda

régész

Jelmagyarázat

- tervezési területek
- régészeti lelőhelyek

NEMZETI
RÉGÉSZETI
INTÉZET

1:2500

Nagytálya, hrsz.: 042/4, Új raktárcsarnok és logisztikai központ létesítése
Előzetes régészeti dokumentáció

2. térképmelléklet

A régészeti adatgyűjtés és terepbejárás eredménye: A középkori templom